

Bilaga 3 – Metodbilaga

Empiriska underlag för rapporten

I följande bilaga beskrivs de tekniska aspekterna av de datamaterial som vi har samlat in respektive sammanställt för utvärderingen av satsningen på en högre bidragsnivå för vissa arbetslösa ungdomar. Underlagen består av dels registerdata över målgruppen för satsningen, dels två enkätundersökningar riktade till gruppen studerande respektive övriga målgruppen.

Registerdata – underlag för att beskriva målgruppen

Registerdata ger en bild av målgruppen för satsningen (populationen), det vill säga både de som studerar med den högre bidragsnivån och de som hör till målgruppen för satsningen men som har valt att inte studera. Data har hämtats från Arbetsförmedlingen, CSN, Folkbildningsrådet, Skolverket, Universitetskanslersämbetet och SCB. SCB har sammanställt materialet i en avidentifierad datafil till Statskontoret.

Sammanställning av populationen

Uppgifter om populationen har initialt hämtats från Arbetsförmedlingens uppgifter om vem som deltar i jobbgarantin för ungdomar respektive jobb- och utvecklingsgarantin. Genom Arbetsförmedlingens uppgifter har vi också fått uppgifter om individernas utbildningsnivå.

Myndighetens uppgifter om individernas utbildningsbakgrund är dock behäftade med vissa fel. När man skriver in sig på arbetsförmedlingen får man ange vilken utbildningsnivå man har. Uppgifterna kontrolleras inte regelmässigt mot individens betygskort eller andra register. Att Arbetsförmedlingens uppgifter har brister i kvaliteten har myndigheten redovisat öppet. Kontroller mot SCB:s utbildningsregister bekräftar detta.

I arbetet med att ta fram en population har SCB utgått från Arbetsförmedlingens uppgifter om vem som deltar i jobbgarantin för ungdomar och jobb- och utvecklingsgarantin och med kontroll av deras utbildningsnivå analyserat hur många som potentiellt hör till målgruppen men som Arbetsförmedlingen har felaktiga uppgifter om. Av analysen framgår att uppgifterna om antalet i populationen skiljer sig åt mellan Arbetsförmedlingens och SCB:s uppgifter.

Vår utvärdering baseras på den population som enligt Arbetsförmedlingen omfattas av satsningen. I praktiken innebär det att populationen kan definieras

teoretiskt men inte fullständigt i praktiken eftersom de två myndigheternas uppgifter skiljer sig åt.

Urvalet till utvärderingen

Nästa steg i arbetet var att ta fram ett urval till själva utvärderingen. SCB har för detta poolat Arbetsförmedlingens uppgifter om vem som är inskriven i garantiformerna och vem som utifrån uppgifter från CSN har fått del av satsningen och den högre bidragsnivån. På det sättet har vi fått uppgifter om vilka individer som har varit inskrivna i en garantiform och vilka som har fått del av den högre bidragsnivån.

Ungdomarna kan få del av satsningen från och med höstterminen det året som de fyller 20 år till och med det år de fyller 24 år. I urvalet har vi därför valt att inkludera de individer som har varit inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller i jobb- och utvecklingsgarantin under **andra halvåret** under perioden 1 januari 2011 till 31 december 2013. Tidpunkten motiveras med att ungdomarna är berättigade att söka det högre bidraget från andra halvåret som de fyller 20 år. Genom att vi ser till andra halvåret får vi med individer från hela åldersgruppen.

Urvalet har gjorts för att renodla gruppen och förenkla analysen. Vi har diskuterat urvalet med Arbetsförmedlingen som menar att ungdomar som är inskrivna i garantiformerna på hösten skiljer sig försumbart från ungdomar som är inskrivna på våren. Om man ändå ska skilja grupperna åt så är de som är inskrivna under vårterminen något närmare arbetsmarknaden.

Antaganden om målgruppens storlek

Eftersom vårt material enbart innehåller den del av populationen som har utgjort målgruppen under respektive års andra halvår, tvingas vi göra vissa antaganden för att uppskatta den totala målgruppens storlek. Målgruppen definierar vi som antalet unika individer som någon gång under perioden 2011–2013 har uppfyllt de kriterier som gäller för satsningen; de har rätt ålder, rätt utbildningsnivå och har varit inskrivna i Arbetsförmedlingens garantiprogram.

I vårt material ingår totalt 58 889 unika individer som någon gång under perioden 2011–2013 har ingått i målgruppen. Till den siffran ska läggas 12 000 personer, som inte ingår i vårt material, eftersom de enbart har ingått i målgruppen under första halvåret något av åren 2011–2013. Den uppgiften har tagits fram av Arbetsförmedlingen. När vi summerar dessa uppgifter ger det en total storlek av målgruppen på totalt cirka 71 000 unika individer.

Fokus i analyserna: studerande under 2013

Genom registerdata har vi uppgift om, halvårsvis, vilka individer som hör till målgruppen som helhet samt om de har fått del av satsningen. I rapporten

redovisar vi i första hand data för 2013. Detta främst för att dessa data är de mesta aktuella som vi har tillgång till. För det andra innebär avgränsningen att analysen och jämförelsen mellan olika grupper blir tydligare. Om vi till exempel redovisar alla som har ingått i målgruppen för satsningen 2011–2013 samlat kommer vissa individer att ingå i målgruppen under ett år, andra under två eller tre år (i kapitel 4 analyserar vi deltagarna i satsningen mer ingående). Under tidsperioden som utvärderingen fokuserar på har den ekonomiska konjunkturen och förutsättningarna för ungdomars inträde på arbetsmarknaden varit relativt stabila. Ungdomsarbetslösheten har inte varierat nämnvärt. Under perioden har inte heller några andra förändringar eller satsningar genomförts som har riktas till just denna målgrupp som kan antas konkurrera med satsningen på en högre bidragsnivå.

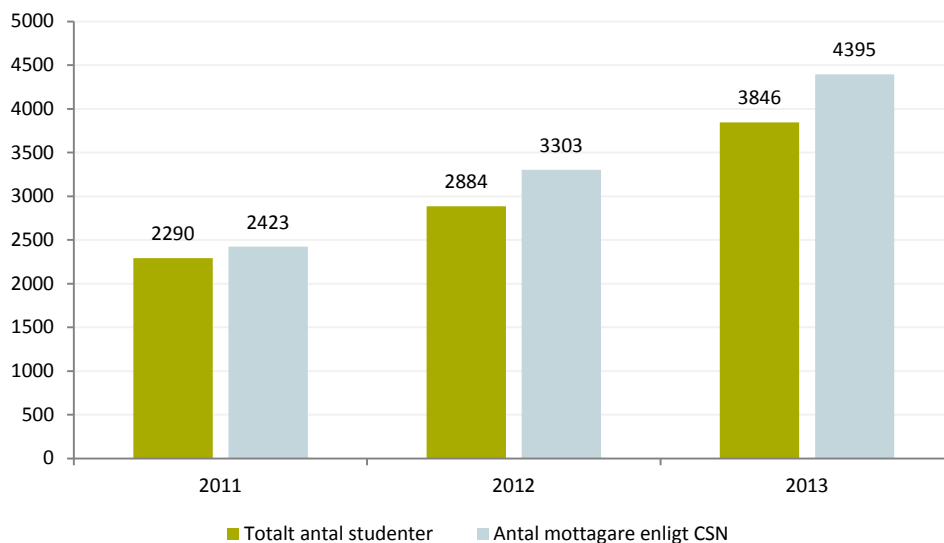
Flera möjliga felkällor i data

En viktig del i arbetet med utvärderingen är att empiriskt definiera målgruppen för satsningen. I arbetet med detta finns flera potentiella felkällor. För det första krävs uppgifter från flera myndigheter för att kunna avgränsa populationen och målgruppen för satsningen. De berörda myndigheterna har sammanställt uppgifter om dessa individer på olika sätt.

Vissa av de data som analysen baseras på är officiell statistik medan andra uppgifter är myndigheternas verksamhetsstatistik. Ett exempel på det har vi redan diskuterat, nämligen Arbetsförmedlingens uppgifter om den enskilda individens utbildningsnivå.

En annan felkälla i materialet är skillnaderna i uppgifter om det totala antalet mottagare av det högre bidraget enligt CSN:s uppgifter i relation till antalet studerande enligt SCB. Skillnaderna illustreras i figur 1. En möjlig förklaring till skillnaderna i uppgifter är att de studerande i sin ansökan till CSN får uppge om de har slutbetyg från gymnasieskolan eller inte. SCB har utgått från uppgifterna i utbildningsregistret när de har sammanställt datamaterialet till Statskontoret. Individens uppgifter om utbildningsnivå kontrolleras inte av CSN. CSN betalar således ut den högre bidragsnivån till ett mindre antal studerande som enligt regelverket inte är berättigade till att ta del av satsningen.

Figur 1 **Studenter med det högre bidraget, nyrekryterade, totalt antal samt antal mottagare enligt CSN**

Figurkommentar: Studenter räknas som nyrekryterade första året som de får det högre studiebidraget. De kan ha läst vid Komvux eller folkhögskola tidigare, dock utan det högre studiebidraget.

Ytterligare en annan möjlig felkälla är att en individ står så långt ifrån arbetsmarknaden att hon eller han inte är inskriven hos Arbetsförmedlingen. Individen bör i teorin omfattas av insatsen och vara en del av målgruppen men gör inte det i praktiken.

Variabler från myndigheterna

Det datamaterial som SCB har sammanställt till Statskontoret innehåller uppgifter från register som baseras på uppgifter från Arbetsförmedlingen, CSN, Skolverket, Universitetskanslersämbetet och SCB

Arbetsförmedlingen

Från Arbetsförmedlingen har vi fått uppgifter om de ungdomar i åldern 20–24 år som varit inskrivna i jobbgarantin för ungdomar respektive i jobb- och utvecklingsgarantin under höstterminen 2011, 2012 och 2013. Datauttaget omfattar både de personer som har tagit del av det högre bidraget och de som ingår i målgruppen men som inte har tagit del av satsningen.

Centrala studiestödsnämnden

Från CSN:s register har vi fått uppgifter om de individer som har fått studiemedel utbetalt med den högre bidragsnivån under perioden 1 januari 2011 till och med 31 december 2013. Från CSN:s register har vi också fått uppgift om hur många veckor individerna studerat med den högre bidragsnivån.

Folkbildningsrådet, Skolverket och Universitetskanslersämbetet

Genom utbildningsregistret har vi fått uppgifter som visar om den studerande är nybörjar- eller fortsättningsstuderande på Komvux, hur många poäng den studerande har tagit i praktiska respektive teoretiska kurser samt på vilken nivå på Komvux personen har studerat. I den officiella statistiken för Komvux finns i dag bara uppgifter från 2013 när det gäller om den studerande har uppnått slutbetyg från Komvux. I takt med att även Komvux kommer att utfärda gymnasieexamina kommer statistiken att kompletteras. Skolverket bedriver för närvarande ett utvecklingsarbete kring detta. I registerdata har SCB sammanfattat studieresultat i ett mått.

Genom Folkhögskoleregistret har vi fått uppgifter om hur många studerande som har fått allmänbehörighet efter att ha deltagit i allmän kurs vid Folkhögskola. Allmänbehörighet innebär att den studerande kan studera vidare vid universitet och högskola. Genom folkhögskoleregistret har vi fått uppgifter om vilka som har deltagit den studiemotiverande kursen.

Från högskole- och yrkeshögskoleregistret har vi fått uppgifter om hur många personer som har valt att studera vidare efter avslutad gymnasieutbildning.

Andra register

Genom registret över totalbefolkningen har vi fått uppgifter om en rad bakgrundsegenskaper på individnivå.

Från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) har vi uppgifter om vilka som har förvärvsarbetat under året.

Analys av registerdata

I analyserna som redovisas i rapporten fokuserar vi på resultat och effekter i olika grupper av individer. I det följande diskuterar vi närmare de individfaktorer som vi lyfter fram genom analysmodellen. I rapporten fokuserar vi på ålder, kön, födelseland och föräldrars utbildningsnivå. Det kan finnas skäl att anta att dessa faktorer kan samvariera. Detta testar vi på relevanta ställen i rapporten.

Fokus på två åldersgrupper

Individens ålder kan påverka vilka effekter reformen får. Ålder kan antas påverka det högre bidragets rekryterande effekt. Äldre personer har i större utsträckning flyttat hemifrån och kan ha en annan familjesituation som gör att de påverkas på ett annat sätt av ekonomiska incitament. Det finns exempelvis ett generellt samband mellan ålder och benägenheten att läsa vid Komvux. Äldre personer utan gymnasieutbildning läser i lägre utsträckning vid Komvux. Bland samtliga 21-åringar med kortare än tre års gymnasieutbildning

läste till exempel 17 procent vid Komvux under 2013, av 24-åringarna var motsvarande andel 12 procent.¹

Kön

Det finns fler skäl att anta att reformens effekter skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Kvinnor deltar generellt i högre grad i utbildningar jämfört med män. Analyser visar också att kvinnor i högre grad än män slutför sin utbildning. Som grupp presterar män sämre än kvinnor i grundskola och gymnasieskola. De läser i lägre utsträckning vidare vid universitet eller högskola. Män är också arbetslösa i högre grad än kvinnor – i åldern 20-24 år är andelen arbetslösa män fyra procentenheter större än andelen arbetslösa kvinnor (20 respektive 16 procent år 2014).² Det innebär att fler män än kvinnor kan antas delta i reformen. Mot detta står att kvinnor generellt sett i högre grad än män deltar i utbildning.

Kvinnor och män kan antas reagera olika på den högre bidragsnivån. Kvinnor är i genomsnitt yngre än män när de flyttar hemifrån och bildar tidigare familj, vilket kan göra dem olika känsliga för ekonomiska incitament. Eftersom reformen innebär att man kan få en bättre ekonomi när man studerar borde kvinnor vara mer benägna att ta del av satsningen.

Födelseland

I rapporten kommer vi också att jämföra gruppen som är födda i Sverige med gruppen som är födda utomlands. Gruppen utlandsfödda är givetvis heterogen. Här ryms exempelvis både personer vars föräldrar har arbetskraftsinvandrat och de som flytt till Sverige, personer från länder med en hög utbildningsnivå och personer från länder med en låg utbildningsnivå.

Föräldrars utbildningsnivå

Föräldrarnas utbildningsnivå är en annan faktor som i empiriska analyser har visat sig ha betydelse för deltagande i utbildning, avhopp från utbildning samt studieresultat.

Det finns ett tydligt samband mellan föräldrars utbildningsnivå, hur deras barn presterar i grundskolan och vilka studieval de gör i livet. Barn till högutbildade föräldrar läser till exempel färdigt gymnasieskolan snabbare, får högre betyg och läser i högre utsträckning vidare på universitet eller högskola.³

¹ Uppgifter från Statistiska centralbyrån

² Uppgifter från Statistiska centralbyrån – arbetskraftsundersökningarna.

³ Skolverket PM – *Betyg och studieresultat i gymnasieskolan 2013/2014 och Universitet samt Högskolor, Högskolenybörjare 2011/12 och doktorandnybörjare 2010/11 efter föräldrarnas utbildningsnivå* (UF 20 SM 1204).

Longitudinella analyser pekar också på att föräldrarnas utbildningsbakgrund har minskat något i betydelse över tid. Även om betydelsen av föräldrars utbildningsnivå minskar gäller det främst till val under senare delen av utbildningssystemet.⁴ Val till grund- och gymnasieskola påverkas i högre grad av föräldrars utbildning än exempelvis till högskola och universitet.⁵

⁴ Böhlmark, A och Holmlund, H (2012) Familjebakgrund och skolprestationer 1988-2012. IFAU-rapport (2012:14).

⁵ Angelow, N, Johansson, P och Kennerberg, L (2008) Välja fritt och välja rätt – drivkrafter för rationella utbildningsval. IFAU-rapport (2008:23).